

Så här skapar jag mina "mjuka skulpturer", Åsa Canbäck

Den senaste tiden har jag jobbat alltmer med ullskulpturer med en teknik som kallas nålfilt, nåltovat eller torrtovat (kärt barn har många namn) . Det räknas in under "fiberart" som i sin tur faller under textilkonst och blir "mjuka skulpturer".

Eftersom många har frågat mig hur jag/man gör, tänkte jag försöka berätta hur jag bygger upp ett djur i nålfilt.

Efter att ha bestämt vad jag ska göra, skissar jag upp djuret i profil på ett pappersark, i den storlek och pose som skulpturen ska ha i slutändan.

Ståltråden jag använder är rostfri, och är det inte ett alltför stort djur (c:a 15 cm x 15 cm) kan jag använda tunnare ståltråd i 0.7 -1 mm i diameter (som tvinnas ihop så den blir dubbel) . Långa smala ben behöver förstås starkare stöd och kräver kanske 1,5 mm- 2 mm i diameter (dock inte tvinnad).

Jag vill helst jobba med ståltråden i "ett stycke" så jag får ett helt sammanhängande skelett. Men det krävs ofta lite träning och det går att göra delarna var för sig och sedan sammanfoga dem.

Jag tar av en rejäl bit av ståltråden (som ska räcka till hela kroppen), för att forma upp en armatur eller skelett efter skissen men denna gång tredimensionellt. Jag viker tråden på mitten och börjar vid nosen och tvinnar tråden vilket gör den starkare.

Sedan går jag ner mot hals och bröstkorg, ner i vardera framben, upp igen, samtidigt som jag tvinnar. Tråden möts och jag fortsätter tvinna buken/ryggen (som har en gemensamt tvinnad tråd), och sedan ner i bakbenen, och tvinnar upp mot baken och svansroten. Och slutligen tvinnar jag svansen. Se bild på en armatur för ett sittande lodjur!

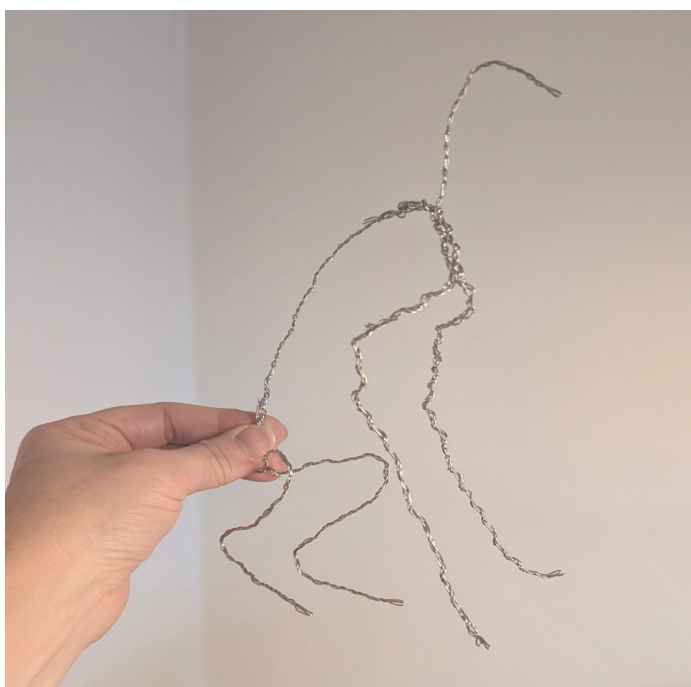
När armaturen är färdig brukar jag gnida in ståltråden med lite vax. Vaxet som är lite klabbigt hjälper ullen att stanna mot tråden. Därefter fäster jag lager av ull på ståltråden genom att vira ullremсор runt den.

Nålen man använder är en speciell nål med små hullingar ovanför den vassa spetsen.

Det finns triangelformade, twisted, crown och combo... vilka ger olika känsla och funktion, Lite efter tycke och smak.

Filt-nålarna kommer i olika storlekar, eller grovlek och finns att köpa i olika kvaliteter. De med högre kvalitet är förstås lite dyrare men mer prisvärda då de inte knäcks så lätt.

Nålarna mäts i gauge i storlekar mellan 36-46, där en högre siffra står för en finare, tunnare nål och kan användas för finishen på slutet.

Det är bra att välja en lite grövre nål i början, för att senare använda finare nålar när ullen börjar bli mer fast och till detaljerna.

Ullen jag bygger upp formerna med är naturligt vit ("Corriedale") och jag kallar den kärnull eller "ull till stommen".

Jag bygger upp formerna så fast jag kan, ungefär lika fast som en tennisboll (i alla fall nästan). Om det hela känns färdigt i formerna är det dags att påbörja det yttersta skiktet. Alltså dags att använda färgad ull eller naturligt färgad ull.

Här finns det ett enormt utbud. Olika kvaliteter från olika fårraser och till och med från olika djurarter.

Det enklaste är att nåla en slät yta i t.ex. en ull som passar bra till nålfiltning som "Corriedale".

Lite svårare är det att arbeta fram päls, vilket är både tidskrävande och tålmodsprövande... ofta kardar jag ihop ett flertal färger för att få de skiftningar jag vill ha. Då använder jag ull som kommer i härvor som "band" eller som engelskans "sliver". Jag klipper av ca 5-7 centimeter och kardar (blandar) lite i taget av utvalda färger. Här använder jag ofta Merino-ull. Det ska sägas att om djuret är enfärgat, så behövs det ju inte alltid kardas.

Sedan tar jag en liten mängd av den klippta, kardade ullen och nålar fast det tätt mot underlaget, borstar och klipper. Så byggs det på efter hand.

Det finns också "reverse"-nålar, eller "tvärtom"-nålar. Till motsats mot de vanliga nålarna som packar ihop ullen, drar de ut ullen från underlaget. Det gör att det färdiga resultatet ser lite luddigt eller dunigt ut. Viktigt är att formerna är fast tovade, då de annars kan förlora formerna där ullen dras ut.

Jag tycker det är fint med ögon av glas eller i resin (gjuten epoxy) som ger den naturliga glansen. Andra tovar hellre ögonen med ljusreflexer i ull. Kanske blir det en målad nos av lufttorkande lera eller i vax.

Nålfiltning är roligt, och man kan ta ut svängarna precis som man vill.

Jag har beskrivit hur jag gör. En annan nåltovare arbetar kanske på ett annat sätt.